

K Z O M U N I K A C J E
Z B A D A N I A

Warszawa, styczeń 2012

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/8/2012

**ROLA DZIADKÓW
W NASZYM ŻYCIU**



Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
13 stycznia 2011 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W styczniu obchodzimy Dzień Babci i Dzień Dziadka. Jak pokazują nasze badania, dziadkowie to znaczące postacie w życiu większości z nas. Co piąty dorosły Polak żyje w rodzinie wielopokoleniowej składającej się z rodziców, dzieci i dziadków, a dla co czwartego byłby to preferowany model rodziny¹. Prawie dwie piąte badanych wskazało na dziadków jako osoby, które miały duży wpływ na ich poglądy i postawy życiowe². Na kilka dni przed ich świętem zapytaliśmy Polaków o rolę, jaką w ich życiu pełnią dziadkowie³.

KONTAKTY Z DZIADKAMI

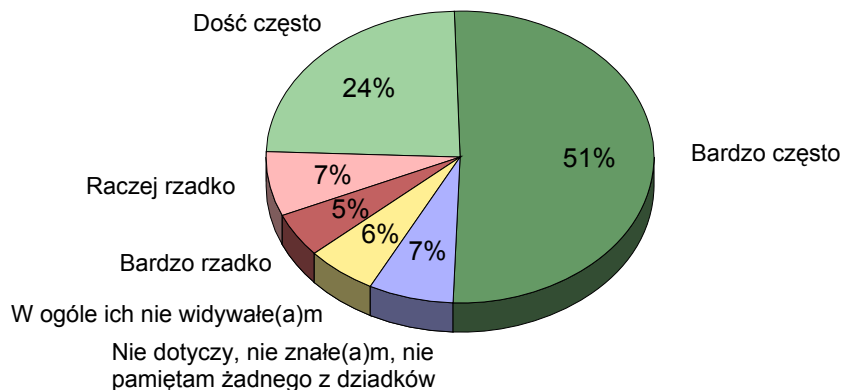
By nakreślić pełniejszy obraz pokoleniowej więzi, poprosiliśmy respondentów o określenie, jak często w swoim dzieciństwie spotykali się z babcią i z dziadkiem. Biorąc pod uwagę, jak duże znaczenie mają dla Polaków relacje rodzinne, nie dziwi fakt, że ponad połowa badanych (51%) twierdzi, iż widywała swoich dziadków bardzo często, a co czwarty (24%) dość często. Co ósmy dorosły Polak (12%) przyznaje, że w dzieciństwie rzadko spotykał się ze swoimi dziadkami, a niewielka grupa w ogóle ich nie widywała (6%) lub nie znała (7%). Najczęściej z dziadkami spotykali się najmłodsi badani (poniżej 35. roku życia). Osoby mające 55 lat i więcej częściej niż pozostali deklarują, że nie znali swoich dziadków (zob. tabela aneksowa)

¹ Zob. komunikat CBOS „Nie ma jak rodzina”, marzec 2008 (oprac. R. Boguszewski)

² Zob. komunikat CBOS „Co jest ważne, co można, a czego nie wolno – normy i wartości w życiu Polaków”, lipiec 2010 (oprac. R. Boguszewski)

³ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (260) przeprowadzono w dniach 5 – 11 stycznia 2012 roku na liczącej 1058 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

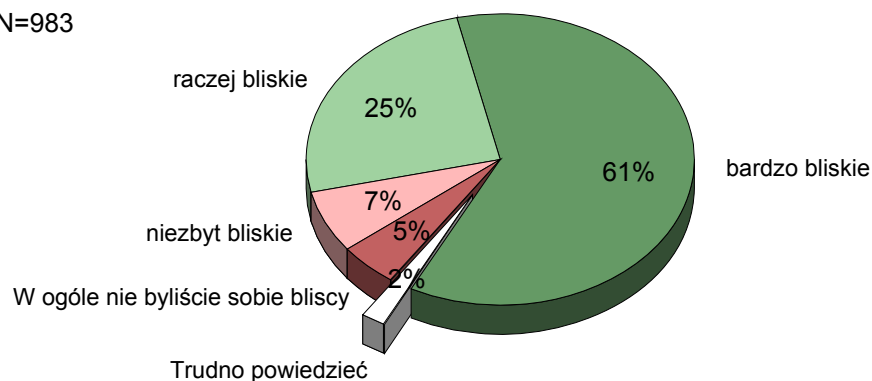
RYS. 1. **PROSZĘ WRÓCIĆ PAMIĘCIĄ DO OKRESU SWOJEGO DZIECIŃSTWA. JAK CZĘSTO WIDYWAŁ(A) SIĘ PAN(I) ZE SWOJĄ BABCIA/DZIADKIEM W TYM OKRESIE? JEŚLI Z RÓŻNĄ CZĘSTOTLIWOŚCIĄ, PROSZĘ WZIĄĆ POD UWAGĘ DZIADKA/BABCIE, Z KTÓRYM(A) SPOTYKAŁ(A) SIĘ PAN(I) NAJCZĘŚCIEJ**



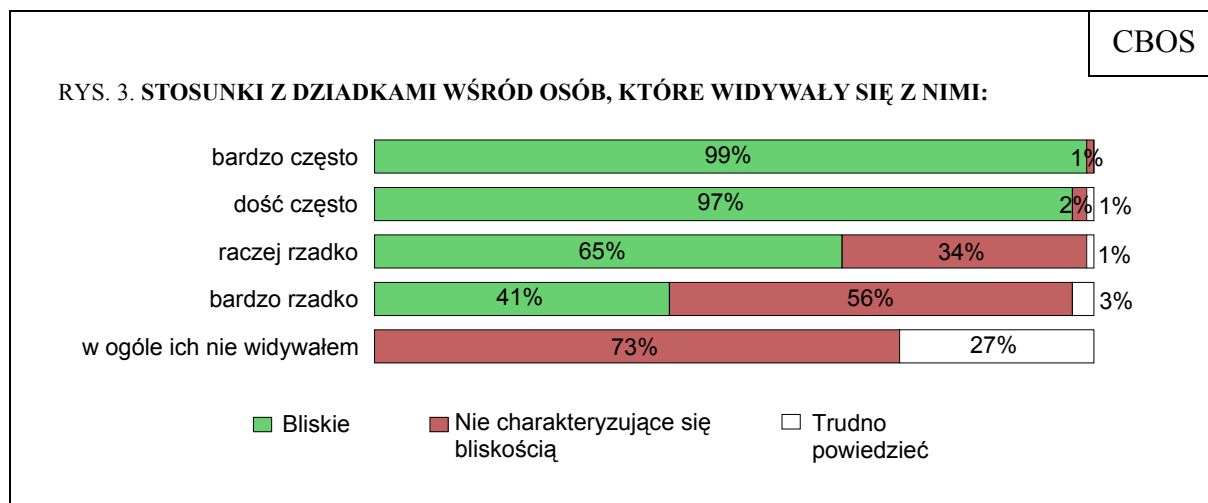
Zdecydowana większość badanych, którzy znali swoich dziadków (86%), określiła stosunki z nimi jako bliskie (z czego 61% jako bardzo bliskie), a co ósmy (12%) jako niezbyt bliskie lub całkowicie pozbawione bliskości. Nieliczni (2%) nie potrafili określić stopnia bliskości.

RYS. 2. **JAKIE BYŁY PANA(I) STOSUNKI Z DZIADKAMI? CZY BYŁY ONE:**

N=983



Na poczucie więzi z dziadkami bardzo duży wpływ miała częstotliwość kontaktów z nimi. Niemal wszyscy ci, którzy często spotykali się ze swoimi dziadkami, określili te relacje jako bliskie. Natomiast wśród badanych bardzo rzadko widujących swoich dziadków ponad połowa (56%) stwierdziła, że nie byli sobie bliscy.



CO ZAWDZIĘCZAMY DZIADKOM?

Blisko trzy czwarte dorosłych Polaków (72%) ma poczucie, że coś zawdzięcza swojej babci lub dziadkowi. Co szósty (16%) twierdzi, że nie ma im nic do zawdzięczenia, a co dwunasty (8%) nigdy nie poznał lub nie pamięta swoich dziadków. Obecnie zdecydowanie więcej badanych niż w 2000 i w 2007 roku deklaruje, że odczuwa wobec nich wdzięczność. Zmniejszyła się natomiast zarówno liczba respondentów, którzy mają odmienne zdanie na ten temat, jak i tych, którzy w ogóle nie znali swoich dziadków. Potwierdza to wyrażaną już wcześniej opinię, że w Polsce wzrasta rola dziadków. Dzieje się tak najprawdopodobniej dlatego, że zwiększa się ich udział w wychowaniu wnuków.

Tabela 1

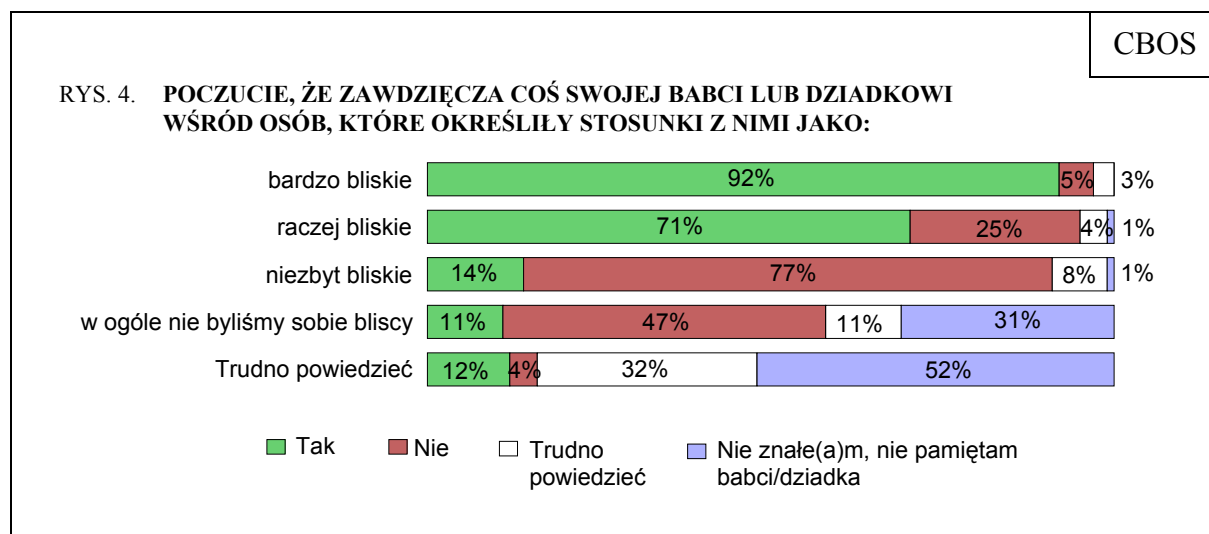
Jeśli spojrzy Pan(i) wstecz na swoje życie, to czy ma Pan(i) poczucie, że zawdzięcza Pan(i) coś swojej babci lub dziadkowi?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	2000		2007		2012	
	w procentach					
Zdecydowanie tak	26	59	19	56	43	72
Raczej tak	33		37		29	
Raczej nie	14	22	16	25	10	16
Zdecydowanie nie	8		9		6	
Nie znał(a)m, nie pamiętam babci/dziadka	16		14		8	
Trudno powiedzieć	3		5		4	

Niemal powszechne jest przekonanie o długu wdzięczności wobec dziadków wśród ludzi młodych, poniżej 35. roku życia (choć także wśród nieco starszych większość przyznaje, że zawdzięcza coś swojej babci lub dziadkowi).

Tabela 2

Wiek badanych	Jeśli spojrzy Pan(i) wstecz na swoje życie, to czy ma Pan(i) poczucie, że zawdzięcza Pan(i) coś swojej babci lub dziadkowi?			
	Tak	Nie	Nie znał(a)m, nie pamiętam babci/dziadka	Trudno powiedzieć
	w procentach			
18–24 lata	88	9	1	2
25–34	82	13	1	4
35–44	72	19	3	6
45–54	71	18	7	5
55–64	65	16	17	2
65 lat i więcej	55	23	16	6

Świadomość roli, jaką dziadkowie odegrali w życiu wnuków, zależy od stosunków, jakie ich łączyły. Wśród badanych, którzy określili te relacje jako bardzo bliskie, tylko pięciu na stu (5%) uznało, że nie zawdzięcza nic swoim dziadkom, podczas gdy wśród osób, które określiły je jako raczej bliskie – co czwarty (25%) wyraża taką opinię, a wśród badanych, którzy utrzymywali niezbyt bliskie kontakty z dziadkami – ponad trzy czwarte (77%).

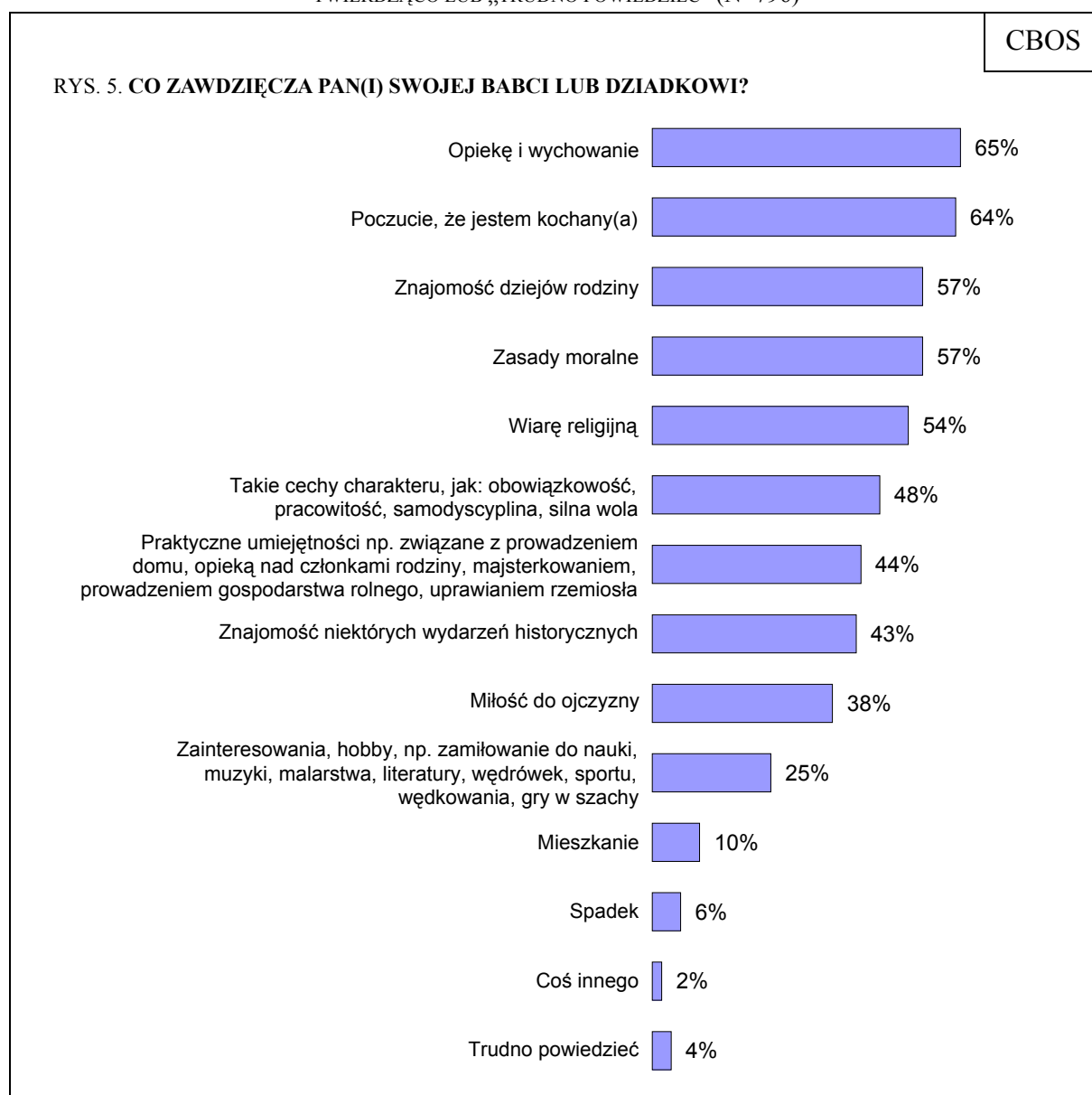


Respondentów, którzy na pytanie, czy mają poczucie, że coś zawdzięczają swoim dziadkom odpowiedzieli twierdząco lub „trudno powiedzieć”, zapytaliśmy, co dokładnie im zawdzięczają. Wdzięczność badanych najczęściej wpływała z uznania roli, jaką dziadkowie odegrali w wychowaniu i opiece nad nimi (65%) oraz z otaczania ich miłością (64%). Ponad połowa zawdzięcza im znajomość dziejów rodziny (57%), wpojenie zasad moralnych (57%) i wiarę religijną (54%). Nieco rzadziej badani twierdzą, że zawdzięczają swoim dziadkom takie cechy, jak obowiązkowość, pracowitość, samodyscyplina czy silna wola (48%).

Około dwie piąte uznało, że dzięki dziadkom zdobyło praktyczne umiejętności (44%), znajomość niektórych wydarzeń historycznych (43%) i nauczyli się miłości do ojczyzny (38%). W co czwartym odpowiadającym na to pytanie badanym dziadkowie rozbudzili jakieś zainteresowania. Stosunkowo niewielu odziedziczyło mieszkanie (10%) lub otrzymało coś w spadku (6%).

Kluczowe wydaje się zaangażowanie dziadków w opiekę nad wnukami. Ponad cztery piąte badanych, którzy doświadczyli takiej opieki (83%), określiło swoje relacje z dziadkami jako bardzo bliskie, a pozostałe 17% jako raczej bliskie.

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE NA PYTANIE, CZY ZAWDZIĘCZAJĄ COŚ SWOIM DZIADKOM, ODPOWIEDZIAŁY
TWIERDZĄCO LUB „TRUDNO POWIEDZIEĆ” (N=796)



Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wskazać dowolną liczbę odpowiedzi

Podobne pytanie zadaliśmy respondentom w 2000⁴ i 2007 roku⁵, i mimo iż miało ono odmienną formę i dane nie są w pełni porównywalne, pewne wnioski mogą być wyciągnięte. W porównaniu z wcześniejszymi badaniami wzrosła rola dziadków jako opiekunów swoich wnuków – wówczas mniej niż połowa badanych wskazywała na tę sferę, jako generującą dług wdzięczności. Natomiast nieco częściej niż obecnie badani wskazywali na rozbudzenie miłości do ojczyzny, znajomość wiedzy historycznej i wiarę religijną jako to, co zawdzięczają dziadkom.



Jak pokazuje nasz sondaż, dziadkowie odgrywają ważną rolę w życiu Polaków. Wspominając swoje dzieciństwo większość badanych twierdzi, że mieli regularne, bliskie kontakty ze swoimi babciami i dziadkami. Szczególnie często o bliskości i wdzięczności mówią młodzi Polacy, którzy nie ukończyli jeszcze 35. roku życia. Dziadkom jesteśmy wdzięczni przede wszystkim za opiekę, wychowanie i okazaną miłość.

Opracowała
Katarzyna KOWALCZUK

⁴ Zob. komunikat CBOS „Co zawdzięczamy swoim babciom i dziadkom?”, styczeń 2001 (oprac. B. Wciórka).

⁵ Zob. komunikat CBOS „Co im zawdzięczamy? Opinie w przeddzień święta babć i dziadków”, styczeń 2008 (oprac. J. Szczepańska)

A N E K S

Tabela 1

		Proszę wrócić pamięcią do okresu swojego dzieciństwa. Jak często widywał(a) się Pan(i) ze swoją babcią/dziadkiem w tym okresie? Jeśli z różną częstotliwością, proszę wziąć pod uwagę dziadka/babcię, z którym(a) spotykał(a) się Pan(i) najczęściej				Liczba osób
		Często	Rzadko	W ogóle ich nie widywał(a)m	Nie dotyczy, nie znał(a)m, nie pamiętam żadnego z dziadków	
		%	%	%	%	
Ogółem		75	12	6	7	1051
Płeć	Mężczyźni	74	12	6	7	458
	Kobiety	73	15	6	6	593
Wiek	18-24 lata	89	8	2	2	122
	25-34	90	8	1	1	156
	35-44	77	15	6	2	148
	45-54	76	13	7	4	188
	55-64	64	15	8	14	220
	65 lat i więcej	58	19	10	13	217
Miejsce zamieszkania	Wieś	77	10	6	7	378
	Miasto do 20 tys.	77	12	6	6	143
	20-100 tys.	66	17	10	7	184
	101-500 tys.	72	19	5	4	234
	501 tys. i więcej mieszk.	72	13	4	12	112
Wykształcenie	Podstawowe	63	16	10	11	194
	Zasadnicze zawodowe	73	11	7	9	270
	Średnie	76	15	4	5	390
	Wyższe	79	13	4	4	197
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wykształc.	80	16	2	2	88
	Średni personel, technicy	81	14	2	2	43
	Pracownicy adm.-biurowi	78	17	3	3	72
	Pracownicy usług	81	13	3	3	67
	Robotnicy wykwalifikowani	81	10	6	3	111
	Robotnicy niewykwalifik.	61	20	12	6	49
	Rolnicy	82	6	2	10	50
Pracujący na własny rach.	65	21	6	9	34	
Bierni zawodowo	Renciści	76	8	5	11	76
	Emeryci	59	16	11	13	269
	Uczniowie i studenci	90	8	2		60
	Bezrobotni	77	12	6	4	93
	Gospodynie domowe i inni	74	15	5	5	39
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	80	14	4	1	138
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	72	16	7	5	92
	sekt. pryw. poza rolnict.	78	14	5	3	212
	prywatnym gosp. rolnym	83	4	2	11	47
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	78	12	6	4	144
	501-750	75	9	9	6	127
	751-1000	71	16	7	5	166
	1001-1500	70	14	7	8	182
	Powyżej 1500 zł	73	17	5	5	190
Ocena własnych war. mater.	Złe	72	11	9	8	179
	Średnie	69	16	6	9	452
	Dobre	79	12	5	4	420
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	69	5	2	24	55
	Raz w tygodniu	75	12	6	6	487
	1-2 razy w miesiącu	72	13	8	8	144
	Kilka razy w roku	73	16	6	4	227
	W ogóle nie uczestniczy	70	19	6	5	138
Poglądy polityczne	Lewica	73	16	6	5	184
	Centrum	77	12	8	3	343
	Prawica	69	16	6	10	299
	Trudno powiedzieć	75	12	4	9	225